

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่องพัฒนาการหนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ระดับประถมศึกษา ระหว่างปีพุทธศักราช 2458-2534 นั้น ผู้วิจัยมีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาพัฒนาการของหนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในด้านเนื้อหา วิธีการเรียบเรียงและรูปแบบของหนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในระดับประถมศึกษา ตั้งแต่พุทธศักราช 2458-2534 โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยใน 2 ลักษณะคือ

1. การวิจัยเอกสาร
2. การสัมภาษณ์

การวิจัยเอกสาร

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาค้นคว้าและรวบรวมด้านวิธีการทางประวัติศาสตร์ และนำเสนอแบบพรรณาวเคราะห์ เอกสารที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าข้อมูล ได้แก่

1. เอกสารชั้นต้น
2. เอกสารชั้นรอง

1. เอกสารชั้นต้นและแหล่งข้อมูล

เอกสารชั้นต้น ได้แก่ จดหมายเหตุ เอกสารทางราชการ พระราชบัญญัติต่าง ๆ ระเบียบข้อบังคับ ฯลฯ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลที่สำคัญ

หอจดหมายเหตุแห่งชาติ

จดหมายเหตุเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ประเภทหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะ เป็นการจดบันทึกข่าวคราวหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวัน เดือน ปี นั้นๆไว้ ทางราชการได้จัดตั้งหน่วยงานขึ้นทำหน้าที่เก็บ รักษา บันทึก และรวบรวมบรรดาเหตุการณ์และ เอกสารสำคัญของชาติ โดยให้มีฐานะ เป็นกอง สังกัดกรมศิลปากร กระทรวงวัฒนธรรม เมื่อ พ.ศ. 2495 และได้มีคดียของ สมเด็จพระยาดำรงราชานุภาพมาใช้เป็นชื่อกองนี้ว่า "กองจดหมายเหตุแห่งชาติ" ความหมายของจดหมายเหตุได้ขยายออกไปรวมหมายถึง เอกสารราชการที่สิ้นกระแสการปฏิบัติงานแล้ว แต่มีคุณค่าด้านการค้นคว้าอ้างอิง ปัจจุบันหอจดหมายเหตุแห่งชาติตั้งอยู่ ณ บริเวณถนนสมเด็จเจ้าพระยา กรุงเทพมหานคร

รายการเอกสารจดหมายเหตุที่ให้บริการ แบ่งออกเป็น 4 หมวดใหญ่ ได้แก่ เอกสารราชการ เอกสารเย็บเล่ม เอกสารส่วนบุคคล เอกสารโหยยในต่างประเทศ ในการวิจัย เรื่องการศึกษาพัฒนาการหนังสือเรียนกลุ่มสร้าง เสริมประสบการณ์ชีวิตระดับประถมศึกษา ระหว่างปีพุทธศักราช 2458-2534 ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบเอกสารที่ต้องการใช้จากบัญชี เอกสารใน ห้องที่ทางหน่วยงานจัดไว้โดยเฉพาะ เมื่อได้รายการเอกสารที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยแล้ว จะ ขอยืมเอกสารจากเจ้าหน้าที่เพื่อทำการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลจากเอกสารต่าง ๆ เหล่า นั้น โดยละเอียด ผลการศึกษาค้นคว้าจะสรุปได้ดังนี้

1.1 เอกสารทางราชการ กระทรวงศึกษาธิการ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ 5 ถึง รัชกาลที่ 8 (พ.ศ. 2426 ถึง พ.ศ. 2489) เอกสารที่รวบรวมได้คือ

- (1) รายงานเวรแต่งตำราเรียน จำนวนหนังสือแบบเรียนซึ่ง เรียบเรียงและแปล ต่อมาแต่ละปีก่อนและ ได้เรียบเรียงแปลขึ้นใหม่ใน ร.ศ. 110
- (2) พักศสำหรับการศึกษาเป็นหลักสูตาดำเนินโรงเรียนมูลสามัญ ร.ศ. 111
- (3) พระบรมราชโองการเรื่องตั้งโรงเรียนในกรุงและหัว เมือง ร.ศ. 111-129
- (4) ศึกษาสถานในกรุงเทพ ร.ศ. 111-129

- (5) รายงานกรมศึกษาธิการ ร.ศ. 117 ประกาศกรมศึกษาธิการ
เกี่ยวกับระเบียบการสอน
- (6) พระราชหัตถเลขาถึงกรมหมื่นวชิรญาณวโรรส ร.ศ. 117
- (7) พระราชหัตถเลขาถึงพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้า
เจ้าอยู่หัว
- (8) ความเห็นของพระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์ เรื่องการจัดการศึกษา
ร.ศ. 117
- (9) ความเห็นที่จะจัดการศึกษาของนักเรียนสยามในประเทศ
อังกฤษ 6 เมษายน ร.ศ. 117
- (10) โครงการแผนการศึกษาในกรุงเทพฯ ของกรมศึกษาธิการ
- (11) ประกาศห้ามโรงพิมพ์ต่าง ๆ ไม่ให้อวดาราเรียนของ
กรมศึกษาธิการไปพิมพ์จำหน่าย ร.ศ. 118
- (12) แจ้งความกรมศึกษาธิการว่าด้วยการสอบไล่วิชา ร.ศ. 121
- (13) เงินค่ากรรมสิทธิ์หนังสือดาราเรียน ร.ศ. 121
- (14) ความเห็นที่จะจัดการศึกษา ร.ศ. 123
- (15) ความเห็นเรื่องการศึกษาของกรมพระยาดำรงราชานุภาพ
- (16) พระยาวิสุทธิสุริยศักดิ์กราบบังคมทูล เสนอความคิดเห็นใน
การจัดการศึกษา ร.ศ. 124
- (17) ร่างหลักสูตรมูลศึกษาสำหรับเรียนซึ่งใช้เวลา 2 หรือ 3 ปี
อายุตั้งแต่ปีที่ 7 ถึงปีที่ 9 ร.ศ. 128
- (18) คราขอบังคับเรื่องแบบเรียนที่จะใช้ในโรงเรียน พ.ศ. 2455
- (19) ประกาศตั้งโครงการศึกษา พ.ศ. 2456
- (20) แผนการศึกษาสำหรับชาติ พ.ศ. 2462
- (21) พระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2464
- (22) ประกาศและพระราชบัญญัติ ประมวลศึกษาพิเศษ ภาค 1
เรื่องหัวข้อการสอนประถมศึกษา

- (23) ประกาศและพระราชบัญญัติ ประมวลศึกษา ภาค 2 เรื่อง
หลักสูตรประถมศึกษา
- (24) คำอธิบายเพิ่มเติมข้อที่เกี่ยวกับความมุ่งหมายและวิธีดำเนินการแห่งพระราชบัญญัติประถมศึกษา พ.ศ. 2414
- (25) นายไบริตซ์ชอทราบัญชีและราคาหนังสือไทยที่จำหน่าย
พ.ศ. 2465
- (26) พระยาภักดีนฤเบศร์ เสนอบัญชีแบบเรียนที่จะจัดการพิมพ์
พ.ศ. 2469
- (27) ผู้รั้งกรมตำรา เสนอบันทึกการสอบสวนและความเห็นเรื่อง
แบบเรียน พ.ศ. 2470
- (28) ระเบียบการและข้อบังคับหรือหลักสูตรของกระทรวง
ธรรมการ พ.ศ. 2472
- (29) หนังสือสำหรับครูที่ต้องมีตามชั้นประถมศึกษาที่คั้งสอน
- (30) หนังสือซึ่งนักเรียนต้องมีสำหรับตัว เมื่อเรียนอยู่ในชั้น
ประถมศึกษา
- (31) หลวงนิแพทย์นิติสรรค์ส่งบัญชีแบบเรียนของกรมตำราและ
ของบุคคลที่อนุญาตให้ใช้ในโรงเรียน

1.2 เอกสารส่วนบุคคล ที่รวบรวมได้มีดังนี้

- (1) เอกสารส่วนบุคคลสมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระยาดำรงราชานุภาพ
- (2) เอกสารส่วนบุคคลพระยาอนุมานราชธน

2. เอกสารชั้นรองและแหล่งข้อมูล

เอกสารชั้นรอง หมายถึง เอกสารที่จัดทำขึ้นจากบุคคลที่ไม่ได้อยู่ในเหตุการณ์โดยตรง เป็นการเขียนขึ้นหรือลอกจากหลักฐานเดิมที่เป็นต้นกำเนิดอีกที หลักฐานเอกสารเหล่านี้

จะมีการถ่ายทอด ๑ กันมา ซึ่งอาจจะครั้งเดียวหรือหลาย ๆ ครั้งก็ได้ ถือว่าเป็นเอกสารชั้นรองทั้งสิ้น เช่น ประชุมพงศาวดาร ราชกิจจานุเบกษา คาบประกาศ ตาราประวัติศาสตร์ หนังสือต่าง ๆ บทความ วารสาร และวิทยานิพนธ์ เป็นต้น

แหล่งข้อมูลที่ทำการศึกษาว่าหลักฐานเอกสารชั้นรองที่สำคัญ ได้แก่ หอสมุดแห่งชาติ หอสมุดกลางจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร หอสมุดกลางมหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ หอสมุดมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ หอสมุดคณะครุศาสตร์ หอสมุดศูนย์พัฒนาหลักสูตร เป็นต้น

เอกสารชั้นรองที่ค้นคว้าได้มีดังต่อไปนี้

1. แนวการวิเคราะห์และประเมินแบบเรียน โดย โกชัย สาริกบุตร และ สมพร สาริกบุตร
โรงพิมพ์แสงรุ่งการพิมพ์ พ.ศ.2521
2. แนวทางปฏิรูปการศึกษาสำหรับประชาชนและรัฐบาลในอนาคต โดย กรมสามัญศึกษา
โรงพิมพ์ศาสนา พ.ศ.2518
3. ฐานันไพร โดย ขจร สุขพานิช โรงพิมพ์ ม.ศ.ว.ประสานมิตร พ.ศ. 2519
4. แนวการปฏิรูปการศึกษาสำหรับรัฐบาลในอนาคต โดย คณะกรรมการวางแผนพื้นฐาน
ปฏิรูปการศึกษา โรงพิมพ์ยูไนเต็ดโปรดักชั่น พ.ศ.2518
5. การสอนวิชาสังคมศึกษา โดย จรูญ คุณมี โรงพิมพ์ประสานการพิมพ์ พ.ศ.2520
6. การทำและการใช้หนังสืออ่านประกอบวิชาวิทยาศาสตร์เบื้องต้น โดย เจริญ บุญวัฒน์
สมาคมวิทยาศาสตร์แห่งประเทศไทย พ.ศ.2512
7. วิทยานุกรมบรรณรักษศาสตร์ โดย จารุวรรณ สินธุ์โสภณ โรงพิมพ์กรุงเทพการพิมพ์
พ.ศ.2521
8. หลักและวิธีการสอนประวัติศาสตร์ในโรงเรียนมัธยม โดย เฉลิม มลิลลา โรงพิมพ์
มหาวิทยาลัยรามคำแหง พ.ศ.2521
9. การเมืองการเปลี่ยนแปลงทางการเมืองไทย พ.ศ.2411-2475 โดย ชัยอนันต์ สมุทราธิบดี
สมรคมสังคมศาสตร์ ม.ป.ป.
10. เอกสารการสอนวิชาประวัติศาสตร์ไทยสมัยธนบุรีและรัตนโกสินทร์ โดย ณรงค์ พ่างพิศ
มศว.ประสานมิตร พ.ศ.2531

11. 100 ปีประถมศึกษาเพื่อทวยราษฎร์ โดย ทองค้อ กล้ายไม้ ณ อยุธา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2527.
12. เอกสารประกอบการสอนวิชาภูมิศาสตร์ โดย ธวัช บุรีรักษ์ มศว.พิษณุโลก พ.ศ.2523
13. ประกาศกระทรวงธรรมการเรื่อง เปลี่ยนแปลงอัตราค่าธรรมเนียมในประมวลศึกษาพิเศษ ภาค 2 โดย กระทรวงธรรมการ โรงพิมพ์โรงเรียนช่างพิมพ์วัดสังเวช พ.ศ.2482
14. แนวคิดทางการศึกษาของบุคคลสำคัญของไทยในรอบสองร้อยปีแห่งกรุงรัตนโกสินทร์: พระวรวงศ์เธอกรมหมื่นพิทยลาภพฤฒิยากร โดย นิรมล สวัสดิบุตร โรงพิมพ์ศิรินสาร พงศ.2526
15. วิวัฒนาการของแบบเรียนไทย โดย เบญจวรรณ สุนทรกุล โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง พงศ.2518
16. เอกสารประกอบการสอนวิชา กศ.ส.ส.532. การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียน โดย ปราณี โพธิ์สุข มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ พ.ศ.2527
17. พระปกเกล้ากับระบอบประชาธิปไตย โดย ปรีดา วัชรานุกร โรงพิมพ์การพิมพ์พระนคร พงศ.2520
18. ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4-2475 โดย เพ็ญศรี ดุ้ก โรงพิมพ์อมรินทร์ การพิมพ์ พ.ศ.2525
19. วิวัฒนาการของหลักสูตรประถมศึกษา โดย พรเพ็ญ ปทุมศิริ ศูนย์พัฒนาหลักสูตร ม.ป.ป.
20. การเลือกหนังสือและการซื้อวัสดุห้องสมุด โดย รัญจวน อินทรกำแหง สมาคมห้องสมุดแห่งประเทศไทย พ.ศ.2508
21. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ 2435-2507 โดย รong ศยามานนท์ โรงพิมพ์คุรุสภา พ.ศ.2507
22. การวิเคราะห์และการใช้หนังสือสังคมศึกษา โดย ลาวัญย์ วิทยาวิทกุล และ ปราณี โพธิ์สุข โรงพิมพ์รุ่งศิลป์การพิมพ์ พงศ.2526
23. การวิเคราะห์แบบเรียนในระดับประถมศึกษา โดย วารี ถิระจิตร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พงศ.2531
24. การพัฒนาการสอนสังคมศึกษาระดับประถมศึกษา โดย วารี ถิระจิตร โรงพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย พงศ.2534

25. ความเป็นมาของหลักสูตรสามัญศึกษา โดย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2513
26. หลักสูตรและแบบเรียนประถมศึกษา โดย วิชัย ราชบุรีศิริ โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช พ.ศ.2518
27. การเลิกทาสในรัชกาลพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว โดย วิชัย เสวะมาศย์ สำนักวิจัยสถาบันพัฒนาบริหารศาสตร์ พ.ศ.2509
28. ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ เล่ม 2 รัชกาลที่ 4-พ.ศ.2475 โดย วิลาสวงค์ พงศะบุตร โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์ พ.ศ.2525
29. ประวัติศาสตร์กรุงรัตนโกสินทร์ รัชกาลที่ 4-พ.ศ.2475 โดย วุฒิชัย มูลศิลป์ โรงพิมพ์อมรินทร์การพิมพ์ พ.ศ.2525
30. การศึกษาไทย โดย วรวิทย์ วศิณสรากร โรงพิมพ์มิตรสยาม พ.ศ.2516
31. ประมวลศึกษาพิเศษ ภาค 2 ระเบียบการสอนความรู้นักเรียน แผนกประถมศึกษา โดย กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2465
32. ประวัติกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2434-2507 โดย กระทรวงศึกษาธิการ โรงพิมพ์คุรุสภา พ.ศ.2507
33. คำสั่งกระทรวงศึกษาธิการเรื่องกำหนดหนังสือเรียนสำหรับเลือกใช้ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา ปีการศึกษา 2524 โดย กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2524
34. ประชุมกฎหมายประจำศก เล่ม 6 โดย ร.ค.ท.เสถียร ลายลักษณ์ และคณะ โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์ พ.ศ.2517
35. กรณีสวรรคต 9 มิถุนายน 2489 โดย สรรพาจ แสงวิเชียร และ วิมลพรรณ ปัดธวัชชัย โรงพิมพ์กรุงสยามการพิมพ์ พ.ศ.2517
36. เทคนิคและวิธีสอนสังคมศึกษา โดย สุนทร สุนันทชัย สำนักพิมพ์สหบัณฑิต พ.ศ.2514
37. การปกครองของไทย โดย สมพงษ์ เกษมสัน พิมพ์ครั้งที่ 3 โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช พ.ศ.2518
38. การสำรวจปัญหาและอุปสรรคในการสอนวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดย จิตรบุรุษรวม เผ่าวัฒนา วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2508

39. พัฒนาการของหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาระดับมัธยมศึกษาในประเทศไทย โดย ชุติพร พงษ์สมบูรณ์ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2532
40. การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร พงศ.2521 ระดับประถมศึกษาปีที่ 1-2 เกี่ยวกับลักษณะความเป็นพลเมืองดี โดย เขียวชาญ โสมขันเงิน วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528
41. การศึกษาเปรียบเทียบการออกแบบกราฟิกหนังสือแบบเรียนไทยระดับมัธยมศึกษาตอนต้นระหว่างสำนักพิมพ์ของรัฐบาลและ เอกชน โดย ชัยรัตน์ ชลวิที วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2525
42. การศึกษาลักษณะของคุณภาพของแบบเรียนหน้าที่พลเมืองสำหรับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดย คุณิณี ยันต์เจริญ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2514
43. ลักษณะของแบบเรียนและการใช้แบบเรียนภาษาไทยเบื้องต้น ตั้งแต่พุทธศักราช 2431 ถึง 2525 โดย ทวี บุญหมั่น วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528
44. การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในแง่รูปแบบและวิธีการเสนอเนื้อหา โดย ธาตุศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2515.
45. ขนาดและแบบตัวพิมพ์ไทยที่เหมาะสมแก่แบบเรียนระดับมัธยมศึกษา โดย อีร์ศักดิ์ อัครบวร วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2528.
46. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนวิชาประวัติศาสตร์ไทยระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดย น้ำอ้อย อุมะวิชนี วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2521.
47. การวิเคราะห์หนังสือแบบเรียนวิทยาศาสตร์ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในแง่รูปแบบและวิธีการเสนอเนื้อหา โดย ประทีป จรัสรุ่งรวิวรร วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต วิทยาลัยวิชาการศึกษาประสานมิตร, 2514.

48. การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตรวิชาสังคมศึกษา ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น พุทธศักราช 2521
เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี โดย ประเสริฐ กิติรัตน์ตระการ วิทยานิพนธ์ปริญญา
มหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2526
49. ความคิดเห็นของครูและนักเรียนหลักภาษาไทยชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น เล่ม 1 โดย ปราณี
สินธุ์สะอาด วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2523
50. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในมัธยมศึกษาตอนปลาย โดย พาณี
แสงกิจ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2509
51. บทบาทของคณะสงฆ์ในเรื่องการศึกษาในรัชสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
โดย พาสนา กิจถาวร วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2524
52. หลักเกณฑ์ในการสร้างภาพประกอบหนังสือแบบเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดย พิรณช
ภาสุภักดิ์ วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2513
53. การวิเคราะห์หนังสือเรียนภาษาไทยวิชาภาษากับวัฒนธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย
โดย พรทิพย์ ศิริสมบูรณ์เวช วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย 2528
54. การศึกษาพัฒนาการของแบบเรียนประกอบภาพของไทย โดย เขาวนันท์ เชษฐรัตน์
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2524
55. พัฒนาการของหลักสูตรประถมศึกษาและมัธยมศึกษาในประเทศไทย โดย ลัดดา สุวรรณกุล
วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518
56. พัฒนาการของหลักสูตรวิชาประวัติศาสตร์ในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา โดย วนิดา
วุฒิสถียร วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527
57. การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร พ.ศ. 2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 เกี่ยวกับลักษณะ
ความเป็นพลเมืองดี โดย วาสนา ยศปริญญา วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527
58. พัฒนาการของหลักสูตรและการสอนจริยศึกษาในระดับประถมศึกษา ตั้งแต่พุทธศักราช 1826
จนถึงพุทธศักราช 2533 โดย ศุภวรรณ รัตนานุกา วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2534

59. การสร้างบทเรียนแบบโปรแกรมเรื่องกลอนดอกสร้อย ราพิงในป่าช้า ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3
โดย ศรีสุดา จรรย์กุล วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
2520
60. การวิเคราะห์แบบเรียนวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต
บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2518
61. แนวคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงการสอนวิชาสังคมศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดย สุภาณี
โคตรจรัส วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2510
62. การวิเคราะห์จุดมุ่งหมายของการประถมศึกษาไทย โดย สุภา อักษรดิษฐ์ วิทยานิพนธ์
ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527
63. การวิเคราะห์เนื้อหาหลักสูตร พ.ศ.2521 ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3-4 เกี่ยวกับลักษณะ
ความเป็นพลเมืองดี โดย เสกสรรค์ อรรถยานันท์ วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิต
วิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2527
64. การศึกษาเชิงวิเคราะห์วรรณกรรมกลอนสด โดย โสภี สุขเกษม วิทยานิพนธ์ปริญญา
โทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2535
65. ความคิดเห็นเกี่ยวกับแบบเรียนหนังสือหน้าที่พลเมืองในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย โดย
หอมทวล มีเกิด วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2517
66. หลักสูตรหลวงกระทรงธรรมการ หลักสูตรสามัญศึกษา พ.ศ.2456
67. หลักสูตรสามัญศึกษา พ.ศ.2464
68. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2480
69. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2491
70. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2498
71. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2503
72. หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ.2521
73. หนังสือเรียนที่ไม่ใช่แบบเรียน โดย จินตนา ใวกาซูยี วารสารประชาศึกษา 28 มีนาคม
2503
74. การพิจารณาคุณค่าหนังสือสำหรับเด็ก โดย จินตนา ใวกาซูยี วารสารจันทร์เกษม
กันยายน-ตุลาคม 2530

75. ก้าวใหม่ในวงการศึกษ โดย บุญสม เอวารพ วารสารวิทยากรย์ 2 กุมภาพันธ์ 2495
76. ใครจะรู้ดีเท่าเขา...ครุชนบท โดย ไพฑูรย์ สินลารัตน์ วารสารวิทยาสาร 15 พฤศจิกายน 2515
77. การผลิตหนังสือในประเทศที่กำลังพัฒนา โดย แม้นมาส ชาลิต วารสารห้องสมุด พฤศจิกายน-ธันวาคม 2521
78. การศึกษาเบ็ดเสร็จ ความหวังใหม่ของการศึกษา โดย สงวน พิศาลร์ศม์ วารสารวิทยาสาร 8 มิถุนายน 2516
79. ช่องว่างระหว่างอุดมการณ์กับความเป็นจริงในโรงเรียนประชาบาล โดย สกิตต์ โชติกรณ์ วารสารวิทยาสาร 15 กุมภาพันธ์ 2516
80. แนวคิดสำหรับโฉมใหม่ของหลักสูตรไทย โดย สุมิตร คุณากร วารสารสามัญศึกษา 11 พฤศจิกายน 2517
81. หนังสือแบบเรียนสังคมศึกษา มนตราที่คลายความขลัง โดย สุนน อมรวิวัฒน์ วารสาร-อาจารย์สาร 3, 9 มกราคม-มีนาคม 2517
82. Political Situation in Siam โดย สถาบันไทยศึกษา ม.ธ. F.O.371/18206 Notes on Sir Holland's Audience with H.M. The King, March 3, 1934.
83. Audio-Visual Methods in Teaching โดย Edgar Dale, 3d ed., Newyork: Holt Rinehart and Winston Inc., 1969.
84. Textbooks: Role in Education โดย Deightion C Lee. In Deeightion Lee C. (edit), 1971. The Encyclopedia of Education, Vol. 9. New York: The Mcmillan Company, The Free Press, 1971.
85. Social Studies in Secondary School โดย Frasers, Dorothy Melure and West, Edith. New York: The Ronald Press Company, 1961.
86. The Scientific Principle of Textbook Design and Illustration โดย Karl U. Smith. A.V.Communication Review (Department of Audio-Visual Instruction, Winter 1966.

87. Guide to Social Studies Teaching in Secondary School โดย Kenworthy S. Leonard. Belmont, California: Woodworth, 1962.
88. Evaluation Textbook for Elementary Social Studies: Criteria for the Seventies โดย Nichols S. Authur and Orchoa Anna. Social Education, 35 (March), 1971.
89. Teaching in Social Study in Elementary School โดย Ralph C. Preston. New York: Holt Rinehart and Winston, 1960.
90. Webster's New International Dictionary of English Language โดย Webster, Noah. 2d ed., Springfied: G. and C. Merriam & Co., Publisher, 1955.
91. Social Studies for Children in a Democracy โดย Jogn U. Michaelis. Englewood Cliff: N.J. Prentice-Hall, 1968.

การสัมภาษณ์

ผู้วิจัยได้ทำการสัมภาษณ์บุคคลที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับหลักสูตรและหนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. เป็นผู้ที่มีประสบการณ์และเกี่ยวข้องกับการจัดทำหลักสูตรและหนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับประถมศึกษา
2. ผู้ใช้หนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
3. ขอบเขตเรื่องที่สัมภาษณ์ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้
  - 3.1 สัมภาษณ์ผู้จัดทำหลักสูตรและหนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับประถมศึกษา มีขอบเขตการสัมภาษณ์ ดังนี้
    - 3.1.1 ประสบการณ์ในการจัดทำหลักสูตรและหนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับประถมศึกษา
    - 3.1.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการของหนังสือเรียนในด้านเนื้อหาวิธีการเรียบเรียงและรูปเล่ม

3.2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการผลิตหนังสือเรียน
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับประถมศึกษา และแนวโน้มด้านเนื้อหา วิธีการเรียงเรียง
และรูปเล่มในอนาคต

3.2 สัมภาษณ์ผู้ใช้หนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตระดับประถมศึกษา
มีขอบเขตการสัมภาษณ์ดังนี้

3.2.1 ประสบการณ์ในการใช้หนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต
ระดับประถมศึกษา

3.2.2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับพัฒนาการของหนังสือเรียนในด้านเนื้อหา
วิธีการเรียงเรียงและรูปเล่ม

3.2.3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้หนังสือเรียน
กลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

4. วิธีการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ โดยผู้วิจัยเป็นผู้เตรียม
คำถามในขอบเขตดังกล่าว และติดต่อนัดหมายสัมภาษณ์ พร้อมทั้งชี้แจงจุดมุ่งหมายของการสัมภาษณ์
ส่งแบบฟอร์มแจ้งขอบเขตเรื่องราวที่จะสัมภาษณ์ให้ผู้สัมภาษณ์ทราบ เพื่อเตรียมข้อมูลล่วงหน้า
และนัดหมายวันเวลาที่จะไปสัมภาษณ์

5. รายนามผู้ทรงคุณวุฒิที่สัมภาษณ์

5.1 รองศาสตราจารย์ลินจง อินทร์ทรัพย์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์
มหาวิทยาลัย

5.2 นางสุภรณ์ สภาพงศ์ ผู้อำนวยการศูนย์แนะแนวการศึกษาและอาชีพ
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

5.3 นางปราณี รอดโพธิ์ทอง ผู้เชี่ยวชาญพิเศษระดับ 9 สำนักงาน
คณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ

5.4 นางสาวจาเริญ ใจให้ไทย ผู้เชี่ยวชาญด้านพัฒนาหลักสูตร ระดับ 8
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

5.5 นางสาวเพราพรรณ โภกลมมาลัย นักวิชาการศึกษาระดับ 8 หัวหน้า
หลักสูตรกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ

- 5.6 นางสาววันเพ็ญ สุทธาทาศ นักวิชาการศึกษา ศูนย์พัฒนาหนังสือ
กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- 5.7 นางสาวสุกัญญา งามบรรจง หัวหน้ากลุ่มพัฒนาสื่อด้านคุณภาพชีวิต
กรมวิชาการกระทรวงศึกษาธิการ
- 5.8 นายทวีพร ทองคาบ นักวิชาการช่างศิลป์ระดับ 6 ฝ่ายเลขศิลป์
ศูนย์พัฒนาหนังสือ กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ
- 5.9 นางมุกดา ต้องเสรีกุล เจ้าหน้าที่ห้องสมุดหนังสือเรียน กรมวิชาการ
กระทรวงศึกษาธิการ
- 5.10 นางประทุม รัตติวัฒนา อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนรัตนจินะอุทิศ
กรุงเทพมหานคร
- 5.11 นางกาญจนา หาญศิริกานนท์ อาจารย์ 2 ระดับ 5 โรงเรียน
นาหลวง กรุงเทพมหานคร
- 5.12 นางบุญศรี กสิรัตน์ อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนพลอยจตุรจินดา
กรุงเทพมหานคร
- 5.13 นายทวีป มหาวิจิตร อาจารย์ 1 ระดับ 4 โรงเรียนบ้านโป่งไทร
จังหวัดสระบุรี ได้รับรางวัลครูสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตดีเด่นระดับจังหวัด ปีงบประมาณ
2528
- 5.14 นางบุญชู ศรีสุข ข้าราชการบำนาญ
- 5.15 นางสาวัดดาวัลย์ แสงสาส์ อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนวัดฉัตรแก้ว
จกกลณี กรุงเทพมหานคร ปีงบประมาณ 2535-2536
- 5.16 นายทัศนิตย์ ชอบธรรม อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนชุมชนจอมบึง
จังหวัดราชบุรี ได้รับรางวัลครูวิชาเสริมสร้างประสบการณ์ชีวิตดีเด่นระดับจังหวัด ปีงบประมาณ
2535
- 5.17 นางศุภวรรณ รัตนนาฎา อาจารย์ 2 ระดับ 5 โรงเรียนรัตนจินะอุทิศ
กรุงเทพมหานคร

5.18 นายสมชาย ศรีโชค อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนวัดไก่อี้อยู่
กรุงเทพมหานคร ได้รับรางวัลครูวิชาสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิตดีเด่น ระดับกรุงเทพมหานคร
ปีงบประมาณ 2536

5.19 นายทวี หนูประดิษฐ์ อาจารย์ 2 ระดับ 6 โรงเรียนวัดบางปะกอก
กรุงเทพมหานคร

การเสนอผลการวิจัย

เมื่อรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าวิจัยเอกสาร และการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ
เป็นที่เรียบร้อยแล้ว ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลเหล่านี้มาทำการวิเคราะห์และเรียบเรียง เพื่อประมวล
พัฒนาการหนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต และเสนอผลการศึกษาโดยการบรรยาย
เรียบเรียงตามหัวข้อดังนี้

บทที่ 1 บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

สมมุติฐานของการวิจัย

ขอบเขตของการวิจัย

ข้อตกลงเบื้องต้น

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

วิธีและขั้นตอนในการวิจัย

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

บทที่ 2 บรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ความหมายและลักษณะของหนังสือเรียนที่ดี

หนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาและหนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

ลักษณะเนื้อหา

ลักษณะวิธีการเรียบเรียง

ลักษณะรูปเล่ม

ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับหนังสือเรียนวิชาสังคมศึกษาและหนังสือเรียนกลุ่ม-

สร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยต่างประเทศ

บทที่ 3 การดำเนินการวิจัย

การวิจัยเอกสาร

การสัมภาษณ์

การเสนอผลงานวิจัย

บทที่ 4

สภาพการจัดการศึกษาและหนังสือเรียนสังคมศึกษา ตั้งแต่หลักสูตร พ.ศ. 2458-
หลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2498

สภาพการจัดการศึกษาและหนังสือเรียนสังคมศึกษาหลักสูตรประถมศึกษา พ.ศ. 2503

สภาพการจัดการศึกษาและหนังสือเรียนกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต หลักสูตร
ประถมศึกษา พ.ศ. 2521

บทที่ 5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

บรรณานุกรม

ภาคผนวก